

Št. prispevka: 109

RENOV-AID: vzpostavitev modela »Vse na enem mestu« (VEM) – razvoj in pilotna implementacija v Ljubljani

Ime Milanka Ilić^{1,*}, Ana Tisov²

¹ Mestna občina Ljubljana (MOL)
Mestna uprava
Služba za energetska upravljanje (SEU)
Mestni trg 1
1000 Ljubljana

² Inovacijsko-razvojni inštitut Univerze v Ljubljani
Kongresni trg 12
1000 Ljubljana

* Kontaktna oseba:

Ime Priimek: Milanka Ilić
Institucija/podjetje: MOL - SEU
E-pošta: milanka.ilic@ljubljana.si

POVZETEK:

Modeli »vse na enem mestu« (VEM, angl. One-Stop Shop – OSS) se v zadnjih letih uveljavljajo kot eden izmed pristopov za pospeševanje energetske prenove stavb v Evropi. Prispevek obravnava razvoj in pilotno implementacijo modela VEM v okviru projekta [Renov-AID](#) v Ljubljani ter njegovo umeščenost v evropski kontekst. Model združuje informiranje, tehnično svetovanje, podporo pri financiranju in koordinacijo izvedbe prenov v enotno storitev. Za uspešno implementacijo VEM modela je ključno povezovanje z obstoječimi nacionalnimi mehanizmi (v Sloveniji, [ENSVET mreža](#)) ter razumevanje potreb različnih tipov gospodinjstev, tudi vključno z ranljivimi skupinami in gospodinjstvi, ki jih prizadeva energetska revščina. Prispevek posebej izpostavlja, da nova evropska priporočila glede VEM vzpostavitev pojasnjujejo, da javno podprte točke VEM niso omejene zgolj na svetovalni model, temveč lahko prevzamejo tudi aktivnejšo vlogo pri pripravi projektov, usmerjanju izbire izvajalcev, organizaciji procesa prenove in spremljanju kakovosti izvedbe. Rezultati začetne pilotne faze v Ljubljani potrjujejo potrebo po obstoju lokalnih VEM točk za prenove in po izboljšani koordinaciji deležnikov, hkrati pa razkrivajo sistemske omejitve, povezane z omejenim dostopom do financiranja, kompleksnimi administrativnimi postopki in odločanjem v večstanovanjskih stavbah in strukturnimi značilnostmi trga izvajalcev. Prispevek vključuje tudi kritično razpravo o prenosljivosti modela in podaja priporočila za njegov nadaljnji razvoj.

KLJUČNE BESEDE:

#VEM (vse na enem mestu), #energetska prenova, #Renov-AID, #ENSVET, #energetska učinkovitost, #EPBD #pravičen prehod

1 UVOD

Stavbni sektor predstavlja pomembno področje za doseganje ciljev energetske učinkovitosti in razogljičenja, saj prispeva znaten delež končne rabe energije in emisij toplogrednih plinov. Kljub razvoju tehnoloških rešitev in obstoju različnih spodbud, stopnja celovitih energetskih prenov ostaja relativno nizka, kar lahko na podlagi dosedanjih izkušenj pri izvajanju projekta pripišemo različnim vedenjskim, pa tudi institucionalnim in organizacijskim oviram.

Na ravni Evropske unije se ti izzivi naslavljajo tudi skozi zakonodajni okvir, zlasti v okviru prenovljene Direktive o energetske učinkovitosti (EED) in Direktive o energetske učinkovitosti stavb (EPBD), ki državam članicam nalagata vzpostavitev mehanizmov za podporo prenovi stavb. Med pomembnejšimi novostmi je uvedba t. i. točk »VEM – vse na enem mestu« (One-Stop Shop – OSS), katerih namen je poenostaviti proces prenove za lastnike stavb z zagotavljanjem integriranih storitev, ki vključujejo dostop do informiranja, tehničnega svetovanja, prilagojenih finančnih mehanizmov in izvedbe prenov, da bi povečali energetske učinkovitost, znižali stroške energije in emisije CO₂, izboljšali bivanjske pogoje ter zmanjšali energetske revščino. Novejše smernice Evropske komisije dodatno poudarjajo, da VEM niso zgolj informacijske točke, temveč pomemben instrument za aktiviranje povpraševanja, agregacijo projektov in mobilizacijo zasebnih naložb (Evropska komisija, 2026).

Projekt Renov-AID (2024–2027) se umešča v ta regulativni okvir kot eden izmed odgovorov na zahteve evropske zakonodaje. Njegov glavni cilj je vzpostavitev in pilotna implementacija modela VEM v Sloveniji, in sicer v treh mestih: Ljubljani, Kranju in Velenju, ki sodelujejo tudi v pobudi Misija 100 podnebno nevtralnih in pametnih mest.

Projekt med drugim naslavlja specifične izzive slovenskega prostora, kjer kljub obstoječim politikam energetske učinkovitosti (subvencije, svetovanja, razpisi) ostajajo prisotni relativno visoki stroški energije in tveganje energetske revščine, zlasti med ranljivimi skupinami. V tem kontekstu model VEM predstavlja potencialno orodje za izboljšanje dostopnosti do storitev prenove in povečanje stopnje dejanske izvedbe ukrepov. Hkrati pa Renov-AID izhaja iz predpostavke, da je za sistemski preboj treba preseči fragmentiran model in postopoma razviti bolj izvedbeno usmerjen model podpore, ki pokriva celotno uporabniško [pot prenove](#).

2 EVROPSKI KONTEKST IN DOBRE PRAKSE VEM

Razvoj modelov »vse na enem mestu« (VEM) v evropskem prostoru je tesno povezan z zakonodajnimi in strateškimi usmeritvami Evropske unije, zlasti v okviru pobude »Val prenove« (Renovation Wave) ter prenovljenih direktiv EED in EPBD. Te poudarjajo potrebo po celostni podpori uporabnikom pri prenovi stavb in uvajajo OSS kot enega ključnih instrumentov za povečanje obsega prenov (European Commission, 2020; European Commission, 2023).

Ugotovitve o učinkovitosti modelov VEM izhajajo predvsem iz analiz Evropske komisije in Skupnega raziskovalnega središča (JRC). Poročilo JRC (2021), ki temelji na primerjalni analizi obstoječih OSS modelov v več evropskih državah (npr. Francija, Nizozemska, Italija, Španija), ugotavlja, da integrirani pristopi lahko zmanjšujejo administrativne ovire, izboljšujejo dostop do informacij ter prispevajo k boljši koordinaciji med deležniki v procesu prenove. Na podlagi dosedanjih izkušenj po Evropi tako Evropska komisija tudi v svojih priporočilih poudarja, da so VEM ključni za aktiviranje in združevanje povpraševanja po prenovah ter za vzpostavitev enotne, uporabniku razumljive poti skozi sicer razdrobljen proces prenove.

Namen VEM je poenostaviti pot prenove, povečati realizacijo projektov ter izboljšati kakovost prenov, s prehodom iz fragmentiranega v integriran sistem storitev.

Uspešni VEM modeli so zasnovani kot kombinacija organizacijskih, finančnih in digitalnih inovacij. Med ključnimi značilnostmi izstopajo integrirane storitve vzdolž celotne poti prenove (od informiranja do spremljanja učinkov), kombinacija front-office in back-office funkcij, standardizacija in paketni pristopi, raznoliki poslovni modeli (javno financiranje, prihodki od storitev, zasebni sektor) ter diferenciran pristop do uporabnikov. Učinkovitost teh modelov je močno odvisna od nacionalnega konteksta, vključno z razvitostjo finančnih instrumentov in institucionalno usklajenostjo .

Novejše evropske smernice so posebej pomembne zato, ker pojasnjujejo napačno razširjeno razumevanje, da javno podprte točke VEM zaradi pravil državnih pomoči ne smejo prevzeti aktivnejše vloge. Komisija izrecno opozarja, da tak restriktiven pristop pogosto vodi v preozko, zgolj svetovalno delovanje, čeprav pravila dopuščajo tudi dejavnosti, kot so priprava projektnih specifikacij, usmerjanje izbire izvajalcev in spremljanje izvedbe del.

V evropskem prostoru se zato razvijajo različni modeli VEM, ki odražajo specifične značilnosti posameznih držav. Med bolj izpostavljenimi so:

- France Rénov' (Francija) kot centraliziran sistem javnega svetovanja in podpore, zasnovan kot enotna javna vstopna točka za prenavo stanovanjskega fonda (ADEME, 2022),
- SERAFIN (Francija), ki povezuje regionalne akterje in tretje-financerske družbe ter razvija integrirane rešitve spremljanja in financiranja prenov, vključno z idejo "banke za energetska prenova",
- Energiesprong (Nizozemska) kot model, ki temelji na standardizaciji in industrijski izvedbi prenov (Energiesprong, 2023),
- Opengela (Baskija, Španija), kjer soseskarske pisarne centralizirajo in koordinirajo upravne postopke, odnos z izvajalci ter usmerjanje finančne podpore pri celoviti regeneraciji stavb in sosesk, lokalne VEM platforme v Italiji in Španiji, ki delujejo kot povezovalni mehanizmi med uporabniki, financiranjem in trgom.

Skupna značilnost teh modelov je integracija različnih storitev v enotno uporabniško izkušnjo, pri čemer imajo pomembno vlogo javne institucije. Iz evropskih primerov izhaja, da je dolgoročno uspešen predvsem tisti VEM, ki združuje neodvisno svetovanje, tehnično pomoč, projektno organizacijo, dostop do financiranja in aktivno vlogo pri koordinaciji deležnikov.

2.1. Projekt Renov-AID

Model, ki se razvija v okviru projekta Renov-AID, predstavlja prilagoditev prej omenjenih pristopov slovenskemu prostoru. Njegov namen ni zgolj uvedba nove storitve, temveč postopna vzpostavitev stabilne podporne infrastrukture za energetska prenova, ki bi omogočala učinkovitejše povezovanje uporabnikov, ponudnikov storitev in finančnih mehanizmov na lokalni ravni.

Projekt Renov-AID je usmerjen v razvoj in pilotno implementacijo modela VEM v treh pilotnih mestih: Ljubljani, Kranju in Velenju, s ciljem nadaljnjega prenosa na celotno Slovenijo. V pilotnih okoljih se trenutno vzpostavljajo integrirane storitve, ki vključujejo informiranje, svetovanje, tehnično podporo ter pomoč pri financiranju prenov.

Na podlagi dosedanjega izvajanja projekta se kaže, da je eden ključnih izzivov na področju energetskih prenov razkorak med izraženim interesom uporabnikov in dejansko izvedbo ukrepov. Uporabniki se pogosto soočajo s kompleksnostjo postopkov, nepreglednostjo informacij ter omejenimi finančnimi zmožnostmi, kar otežuje prehod od odločitve k izvedbi.

V tem kontekstu model VEM deluje kot podporni mehanizem, ki z integracijo različnih faz procesa prenove zmanjšuje organizacijsko in informacijsko breme za uporabnike. Poseben poudarek projekta je na izboljšanju dostopnosti storitev za končne uporabnike ter na vzpostavitvi bolj strukturiranega in trajnostno naravnega sodelovanja med lokalnimi oblastmi, finančnimi institucijami in trgom izvajalcev.

2.1.1 Povezava z ENSVET

[Nacionalna mreža ENSVET](#), ki deluje pod okriljem Eko sklada, predstavlja uveljavljen sistem neodvisnega energetskega svetovanja v Sloveniji. V okviru modela VEM njegova vloga ostaja ključna, saj zagotavlja strokovno, neodvisno in brezplačno informiranje uporabnikov ter podporo pri odločanju o energetskih prenovah in učinkoviti rabi energije.

VEM ta sistem dopolnjuje z dodatnimi funkcijami, kot so tehnična podpora, koordinacija projektov in povezovanje z izvajalci. Takšna integracija lahko prispeva k večji učinkovitosti sistema, vendar zahteva jasno razmejitev vlog in dobro koordinacijo, da se prepreči podvajanje aktivnosti. ENSVET je tako smiselno razumeti kot temeljni svetovalni sloj, VEM pa kot nadgradnjo ekosistema, ki uporabnika vodi skozi širšo logiko poti preнове: od prvega stika, osnovne diagnoze in informiranja do tehnične priprave, finančnega usmerjanja, organizacije postopka in spremljanja kakovosti.

3 PILOTNA IMPLEMENTACIJA V LJUBLJANI

Pilotna implementacija modela VEM v Ljubljani vključuje vzpostavitev kontaktne točke, razvoj storitev ter preizkušanje pristopov za vključevanje deležnikov oz. uporabnikov.

Pilotna implementacija modela VEM v Ljubljani temelji na nadgradnji obstoječega podpornega okolja in postopni vzpostavitvi integrirane kontaktne točke za podporo prenovam. Ključno izhodišče je bilo, da mesto ni začelo iz nič, temveč nadgrajuje že obstoječo nacionalno mrežo energetskega svetovanja ENSVET in jo povezuje z lokalnimi akterji in storitvami.

3.1 Vzpostavitev in razvoj modela

V Ljubljani se v okviru projektov Renov-AID (in predhodno Save the Homes) vzpostavlja pilotna VEM točka, ki bo delovala kot hibridni model fizične prisotnosti in [digitalne podpore](#).

Fizična kontaktna točka se nahaja v mestnem središču v [Info točki Misije 100](#), kar povečuje dostopnost in zaznavanje storitve kot javnega servisa.

Digitalna orodja se razvija v digitalnem okolju Eko sklada in mreže ENSVET in bo v obliki aplikacije za oceno prihrankov energije služilo kot podpora pri energetskem svetovanju in odločanju o prenovah stavb.

Mestna občina Ljubljana ima predvsem koordinacijsko in facilitatorsko vlogo: povezuje občinske službe, nacionalne institucije, raziskovalne organizacije, tehnične strokovnjake ter ponudnike storitev v enoten podporni sistem. Po novih evropskih smernicah je takšna vloga javnega akterja ne le dopustna, temveč zaželena, kadar prispeva k zmanjšanju transakcijskih stroškov, večji transparentnosti in boljšemu nadzoru kakovosti prenov. Pri tem ne nastopa kot izvajalec storitev, temveč kot nevtralen posrednik, ki zagotavlja preglednost, kakovost in zaupanje v proces preнове.

Metodologija razvoja modela temelji na:

- [kartiranju stavbnega fonda in ciljnih skupin](#), kjer so bili identificirani največji potenciali (zlasti večstanovanjske stavbe in starejše enodružinske hiše) ter ključne ovire (npr. kulturnovarstveni režimi, razdrobljeno lastništvo);
- **oblikovanju integriranih storitev**, ki vključujejo ozaveščanje, informiranje, tehnično svetovanje, finančno podporo ter usmerjanje skozi administrativne postopke;
- **vzpostavitvi lokalne mreže deležnikov**, ki vključuje občino, Eko sklad, strokovne inštitute (npr. Gradbeni inštitut ZRMK), univerze, ponudnike rešitev ter civilno družbo;

- razvoju ekonomsko vzdržnega poslovnega modela, ki v okviru Renov-AID predvideva obravnavo prihodkovnih tokov, segmentacije uporabnikov, vrednostne ponudbe, kanalov, stroškovne strukture in možnosti diverzifikacije prihodkov.

Pomemben del razvoja predstavlja tudi priprava podpornih orodij, kot so brošure o poti prenove, finančni vodiči ter metodološka poročila o ponudbi in povpraševanju, ki služijo kot osnova za oblikovanje prilagojenih [prenovitvenih paketov](#).

3.2 Testiranje pristopov in vključevanje uporabnikov

Pilotna faza v Ljubljani vključuje testiranje različnih pristopov za aktivno vključevanje lastnikov stavb. Ugotovitve kažejo, da je ključno:

- zagotoviti enotno kontaktno točko skozi celoten proces prenove (od ideje do izvedbe),
- ponuditi jasen pregled finančnih možnosti (subvencije, krediti, kombinirani instrumenti),
- omogočiti neodvisno strokovno podporo pri odločanju,
- ter razvijati komunikacijska orodja za različne skupine uporabnikov (npr. za usklajevanje etažnih lastnikov v večstanovanjskih stavbah, za energetske revna gospodinjstva itd.).

Poseben poudarek je na gradnji zaupanja, saj so prenove pogosto povezane z visokimi finančnimi vložki, dolgoročnimi odločitvami in kompleksnimi medosebnimi procesi. Izkušnje kažejo, da so uspešne prenove močno odvisne od transparentne komunikacije, prisotnosti neodvisnih strokovnjakov, aktivnega vključevanja skupnosti (»lokalni junaki«) in spodbujanja s primeri dobrih praks (npr. skozi kampanje, kot je »Naj blok«).

Za nadaljnji razvoj pilotne faze je posebej pomembna tudi nova obveznost iz prenovljene EPBD, po kateri morajo države članice okrepiti aktivno obveščanje lastnikov energetske neučinkovitih stavb in jih usmerjati k ustreznim podpornim mehanizmom, pri čemer so VEM posebej primerni za takšno ciljno aktivacijo. To pomeni, da mora VEM v prihodnje poleg pasivne "vstopne točke" razviti tudi bolj proaktivne pristope doseganja ciljnih skupin.

3.3 Prvi rezultati pilotnega izvajanja

Dosedanji rezultati pilotne implementacije potrjujejo predpostavko o koristnosti VEM točk s ponudbo integriranih storitev za celovito prenovo stanovanj z enotnim pristopom od informiranja, svetovanja in financiranja do svetovanj na področju tehničnih rešitev in na strani uporabnikov kažejo trend zanimanja za celovite, paketne rešitve, ki presegajo parcialne ukrepe. VEM prispeva k dvigu ozaveščenosti za prenove in boljšemu povezovanju med povpraševanjem lastnikov in ponudbo storitev na trgu.

Kljub temu se jasno kažejo tudi ključne ovire:

- omejene finančne zmožnosti gospodinjstev in neustrezno prilagojeni finančni instrumenti (npr. visoke začetne investicije in omejen dostop do financiranja; pomanjkanje kombiniranja produktov),
- kompleksni in dolgotrajni administrativni postopki (gradbena dovoljenja, soglasja),
- pomanjkanje jasnih informacij in nizka stopnja zaupanja uporabnikov,
- razdrobljeno lastništvo in zahtevno usklajevanje v večstanovanjskih stavbah,
- vrzeli v znanjih (na področju učinkovite rabe energije, na tehničnem področju, na področju financiranja, pravnih vidikov in koordinacije procesov),
- omejena razpoložljivost kadrov, ki bi lahko delovali kot povezovalci procesa,

- odsotnost dolgoročno stabilnega finančnega modela za samo infrastrukturo VEM.

Dodatno oviro predstavlja tudi pomanjkanje usposobljenih strokovnjakov ter omejeni viri za dolgoročno financiranje same VEM infrastrukture.

Seveda je treba poudariti, da gre za začetno fazo implementacije, zato so ugotovitve omejene.

4 RAZPRAVA IN NADALJNI RAZVOJ

Model VEM, kot ga razvijamo in implementiramo v Ljubljani ima za cilj prispevati k zmanjšanju kompleksnosti energetskih prenov, izboljšanju informiranosti lastnikov in višji kakovosti izvedenih projektov. Integriran pristop omogoča boljše načrtovanje, nadzor in izvedbo prenov, s čimer se spodbuja prehod od parcialnih k celovitim rešitvam. Razprave z deležniki (npr. na [strokovnih posvetih](#) in [okroglih mizah](#)) potrjujejo, da model VEM deluje kot učinkovit posrednik med javnimi politikami, tehničnimi izvajalci (trgom) in prebivalci, saj povezuje tehnične, finančne in socialne vidike prenov v enoten, uporabniku prijazen proces. S tem se zagotavlja celosten in pravičen pristop k energetski prenovi.

Kljub tem očitnim koristim pa uspešnost modela VEM ni samoumevna in je močno pogojena z določenimi sistemskimi dejavniki. Projekt Renov-AID v Ljubljani potrjuje ugotovitve iz literature, da lahko modeli VEM izboljšajo dostop do energetskih prenov, vendar sami po sebi niso zadostni za sistemski preboj in doseganje ambicioznih ciljev, opredeljenih v direktivah EED in EPBD, brez dodatnih sistemskih ukrepov. Učinkovitost modela je namreč tesno odvisna od razpoložljivosti finančnih instrumentov, stabilnosti regulativnega okolja in stopnje razvoja trga.

Posebej pomembno je vprašanje poslovnega modela. Evropska praksa kaže, da so subvencije pogosto nujne za vzpostavitev VEM, vendar same po sebi niso trajnostna dolgoročna rešitev. Uspešnejši modeli zato kombinirajo javna sredstva z diverzificiranimi prihodki, kot so projektno vodenje, organizacija postopka prenove, plačljive storitve za manj ranljive segmente ter partnerstva s finančnimi institucijami. To je skladno tudi z zasnovo Renov-AID, kjer je razvoj ekonomsko vzdržnega OSS poslovnega modela eden osrednjih razvojnih elementov.

Ključni izzivi in pogoji za uspešnost modela VEM so povzeti v spodnji tabeli:

Področje	Izzivi in pogoji za uspešnost modela VEM
Standardizacija in kakovost	Potreben je nadaljnji razvoj standardov kakovosti in vzpostavitev zanesljivih sistemov nadzora. Ključna je tudi vzpostavitev seznamov preverjenih izvajalcev, kar prispeva k zaupanju in transparentnosti.
Kompetence in usposabljanje	Nujna je krepitev kompetenc vseh vključenih strokovnjakov – tehničnih, pravnih, finančnih in socialnih – za celovito obravnavo prenov.
Regulativno okolje	Poenostavitev regulativnega okolja in zagotavljanje dolgoročne stabilnosti zakonodajnih okvirov sta ključna za predvidljivost in spodbujanje investicij.
Finančni instrumenti in trg	Razpoložljivost prilagodljivih finančnih instrumentov, vključno z rešitvami za ranljive skupine in energetske revščine, je bistvena. Prav tako je pomembna krepitev lokalnih vrednostnih verig in boljše povezovanje ponudnikov storitev.

Področje	Izzivi in pogoji za uspešnost modela VEM
Poslovni model VEM	Poleg javnega financiranja je treba razviti hibridni poslovni model z diverzificiranimi prihodki, npr. zaračunavanje vodenja projekta, organizacije postopkov ali dodatnih storitev za manj ranljive segmente, ob ohranitvi brezplačnega in neodvisnega svetovanja za ranljive skupine.
Prenosljivost modela	Medtem ko je integracija z obstoječimi mehanizmi prednost v lokalnem okolju, lahko v drugih okoljih predstavlja omejitev, če takšni mehanizmi niso razviti. To odpira vprašanje univerzalne aplikativnosti modela brez prilagoditev.

4.2 Priporočila za nadaljnji razvoj in institucionalizacijo

Na podlagi dosedanjih izkušenj pilotne implementacije v Ljubljani in ugotovitev iz širšega konteksta so za nadaljnji razvoj in institucionalizacijo modela VEM ključna naslednja priporočila:

- Institucionalizacija VEM kot stalne javne infrastrukture: Model VEM mora preiti iz projektne aktivnosti v stalno javno infrastrukturo. To vključuje njegovo integracijo v mestne strategije energetske učinkovitosti, odpornosti in razogljičenja, kar zagotavlja dolgoročno podporo in trajnostno delovanje.
- Standardizacija in optimizacija prenovitvenih paketov: Razvoj standardiziranih in optimiziranih prenovitvenih paketov bo uporabnikom olajšal odločanje in poenostavil proces izbire rešitev. To bo prispevalo k večji učinkovitosti in razširjenosti prenov.
- Razvoj prilagodljivih finančnih instrumentov s poudarkom na energetski revščini: Ključno je izboljšati dostopnost financiranja in razviti ciljno usmerjene ukrepe za ranljive skupine. To vključuje subvencije, ki pokrivajo višji delež investicije, posebne kredite z nizkimi obrestnimi merami ter programe za odplačevanje na obroke, ki so vezani na prihranke energije. Model VEM bi moral delovati kot povezovalac med socialnimi službami in energetskimi svetovalci, da se zagotovi, da podpora doseže tiste, ki jo najbolj potrebujejo.
- Vzpostavitev hibridnega poslovnega modela: Za dolgoročno delovanje VEM bo treba kombinirati javna sredstva, evropske instrumente tehnične pomoči (npr. ELENA), namenska sredstva za pravični prehod in socialne ukrepe (npr. Socialni sklad za podnebje) ter postopno uvajati tudi prihodke iz plačljivih storitev, kjer je to smiselno in skladno z javnim interesom.
- Krepitev lokalnih vrednostnih verig: Boljše povezovanje ponudnikov storitev in krepitev lokalnih vrednostnih verig bo spodbudilo gospodarski razvoj in zagotovilo kakovostno izvedbo prenov.
- Zagotavljanje dolgoročne institucionalne podpore: Za ohranjanje zaupanja prebivalcev in stabilno delovanje trga energetskih prenov je nujna dolgoročna institucionalna podpora, ki presega projektne cikle.
- Prehod od pretežno svetovalnega k bolj izvedbenemu modelu VEM: Nova evropska priporočila jasno kažejo, da lahko javno podprti VEM prevzamejo aktivnejšo vlogo pri pripravi projektov, usmerjanju izbire izvajalcev, organizaciji prenove in spremljanju kakovosti. Prav ta premik bo za Ljubljano verjetno ključen, če želi VEM dolgoročno vplivati ne le na informiranost, temveč tudi na dejansko stopnjo izvedenih prenov.

Model VEM tako ne predstavlja le tehnične rešitve, temveč celosten proces, ki povezuje tehnične, finančne in socialne vidike prenov v enoten, uporabniku prijazen sistem, ki neposredno prispeva k doseganju podnebnih ciljev na lokalni ravni in širše.

5 ZAKLJUČKI

Model VEM predstavlja pomemben organizacijski pristop za zmanjševanje ovir pri energetske prenovi stavb.

Pilotna implementacija v Ljubljani nakazuje pozitivne učinke, zlasti na področju koordinacije deležnikov. Povezovanje z ENSVET predstavlja pomembno prednost, vendar zahteva jasno opredelitev vlog. Doseganje ranljivih skupin ostaja ključen izziv, ki presega zgolj tehnične rešitve. Za širšo uporabo modela bodo ključni sistemski pogoji, zlasti na področju financiranja in institucionalne podpore.

Model VEM, kot je bil razvit in pilotno implementiran v Ljubljani v okviru projekta Renov-AID, predstavlja praktičen, pravičen in odporen pristop k pospeševanju energetske prenovne stavb. Omogoča integracijo različnih ukrepov – od svetovanja in tehnične podpore do financiranja in spremljanja učinkov – ter prispeva k doseganju evropskih in nacionalnih ciljev v okviru vala prenovne. Ljubljana se s tem uveljavlja kot pilotno okolje za celostne, uporabniku prijazne in trajnostne rešitve, ki krepijo lokalno gospodarstvo, zmanjšujejo energetske revščine in izboljšujejo kakovost bivanja. Nadaljnji razvoj modela VEM bo moral temeljiti na močnejši institucionalizaciji, postopnem prehodu v bolj izvedbeni model delovanja ter na oblikovanju finančno vzdržnega poslovnega modela, ki bo presegal izključno projektno financiranje.

6 REFERENCE

- [1] Evropska komisija: Val prenov za Evropo – ozelenitev stavb, ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje življenj, COM(2020) 662 final, Bruselj, 2020.
- [2] Evropski parlament in Svet Evropske unije: Direktiva (EU) 2023/1791 z dne 13. septembra 2023 o energetske učinkovitosti in spremembi Uredbe (EU) 2023/955 (prenovitev), Uradni list Evropske unije, L 231, 20. 9. 2023.
- [3] Evropski parlament in Svet Evropske unije: Direktiva (EU) 2024/1275 z dne 24. aprila 2024 o energetske učinkovitosti stavb (prenovitev), Uradni list Evropske unije, L, 8. 5. 2024.
- [4] Evropska komisija: [Priporočilo Komisije \(EU\) 2026/536 z dne 10. marca 2026 s praktičnimi smernicami za storitve »vse na enem mestu« za energetske učinkovitost in energetske učinkovitost stavb](#), Uradni list Evropske unije, L, 11. 3. 2026.
- [5] Evropska komisija, Skupno raziskovalno središče (JRC): One-stop shops for residential building energy renovation in the EU, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021.
- [6] Evropska investicijska banka (EIB): ELENA – Evropska lokalna energetska pomoč, spletni vir Evropske investicijske banke: <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>.
- [7] France Rénov': javna služba za prenovno stanovanj, uradna spletna stran programa: <https://france-renov.gouv.fr/>.
- [8] Energiesprong: industrijski pristop k ničenergijskim prenovam, uradna spletna stran pobude: <https://www.energiesprong.org/>.
- [9] Opengela: pisarne za urbano regeneracijo v Baskiji, uradna spletna stran programa: <https://opengela.eus/en>.
- [10] SERAFIN: teritorialne storitve za prenovno in financiranje energetske prenovne, uradna spletna stran projekta oziroma mreže: <https://serafin-renov.fr>.